

457.**Rozporządzenie Ministra Reform Rolnych**

z dnia 29 kwietnia 1925 r.

wydane w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości w sprawie wykonania ustawy z dnia 20 czerwca 1924 r. w przedmiocie uwłaszczenia b. czynszowników, b. wolnych ludzi i długoletnich dzierżawców w województwach wschodnich.

Na mocy art. 23 ustawy z dnia 20 czerwca 1924 r. w przedmiocie uwłaszczenia b. czynszowników, b. wolnych ludzi i długoletnich dzierżawców w województwach: nowogródzkim, poleskim, wołyńskim, okręgu administracyjnym wileńskim oraz w powiatach: grodzieńskim, wołkowyskim, bielskim, białostockim i sokólskim województwa białostockiego (Dz. U. R. P. № 63, poz. 617)—zarządza się co następuje:

Do art. 3.

§ 1. Za uprawnionych do korzystania z postanowień ustawy o uwłaszczeniu b. czynszowników,

b. wolnych ludzi i długoletnich dzierżawców przedewszystkiem uznaje się tych t. zw. „wolnych ludzi” lub ich spadkobierców w prostej zstępnej linii, którzy przed dniem 20 listopada starego stylu 1857 r. należeli lub zostali zaliczeni do stanu wolnych ludzi II kategorii, a którzy:

1) na obszarach, które wchodziły w skład b. gub. grodzieńskiej, wileńskiej i wołyńskiej:

a) albo posiadali grunty prywatne na mocy dwunastoletnich kontraktów dzierżawnych, zawartych po myśli prawa z dnia 25 lipca starego stylu 1864 r., lub też na mocy zastępujących te kontrakty decyzji tak zw. „mirowych pośredników” — i dotąd na tych samych gruntach pozostają,

b) albo objęli w posiadanie prywatne ziemie przed dniem 25 lipca starego stylu 1864 r. bez żadnych umów dzierżawnych lub też na podstawie umów z właścicielami — i dotąd pozostają w posiadaniu tych samych gruntów;

2) na obszarach, które wchodziły w skład b. gub. mińskiej — posiadają dotąd bez przerwy od czasu z przed 25 lipca starego stylu 1864 r. na mocy ustnych lub piśmiennych umów dzierżawnych te same grunty prywatne lub też inne grunty, otrzymane wzamian za grunty, które posiadali przed 25 lipca starego stylu 1864 r.

§ 2. Istnienia warunków, przewidzianych w § 1, dowodzić można zarówno na podstawie dowodów piśmiennych, jak też na mocy zeznań świadków lub biegłych.

Do art. 4.

§ 3. Za pobudowanie własnych osiedli w rozumieniu punktu c art. 4 uznaje się pobudowanie własnym kosztem i staraniem zabudowań gospodarczych i mieszkalnych lub też części tych zabudowań, przeważającej co do ilości i wartości gospodarczej.

Do art. 5.

§ 4. Obywatelstwo polskie winno być stwierdzone przez petenta właściwymi dowodami. W wypadku, gdy petent takich dowodów nie posiada, komisja uwłaszczeniowa (art. 6) winna pozostawić mu termin, niezbędny dla uzyskania właściwych dowodów.

§ 5. Fakt posiadania podwójnego poddaństwa (obywatelstwa) oraz istnienia okoliczności przewidzianych w p. c art. 5 winny być stwierdzone z urzędu przez komisję uwłaszczeniową.

§ 6. Istnienie okoliczności przewidzianych w pp. d, e, f, g i h art. 5 winno być udowodnione przez właściciela gruntów, o których wywłaszczenie występują długoletni dzierżawcy. Ponadto komisji uwłaszczeniowej przysługuje prawo, o ile uzna to za wskazane, stwierdzania tych okoliczności z urzędu, względnie zażądania od wymienionych w p. c art. 4 dzierżawców złożenia oświadczenia na piśmie, gdzie i ile posiadają ziemi tytułem własności.

§ 7. Przy obliczaniu obszaru gruntów, posiadanych przez dzierżawców tytułem własności, nie

bierze się w rachubę uprawnień służebnych z temi gruntami związanych.

Do art. 7.

§ 8. Każdy z członków komisji uwłaszczeniowej winien mieć swego zastępcę, powołanego w tym samym trybie, co i członek, którego zastępuje. W wypadku, gdy zawakuje stanowisko któregośkolwiek członka komisji uwłaszczeniowej lub jego zastępcy, komisarz ziemski winien niezwłocznie zwrócić się za pośrednictwem okręgowego urzędu ziemskiego o delegowanie względnie wyznaczenie nowego członka lub zastępcy.

§ 9. Przewodniczący bierze udział w głosowaniu narówni z członkami. Przy równym podziale głosów przeważa głos przewodniczącego.

§ 10. Posiedzenia komisji uwłaszczeniowej zwołuje przewodniczący. Zastępcy biorą udział w posiedzeniach tylko w wypadku nieobecności członków, których zastępują. Posiedzenia komisji są jawne, narady — tajne. Z każdego posiedzenia winien być spisany protokół. Protokół spisuje wyznaczony przez przewodniczącego urzędnik. Protokół podpisuje przewodniczący i osoba spisująca protokół. Sprawy na posiedzeniach referuje przewodniczący lub jeden z członków komisji na podstawie porozumienia z przewodniczącym.

§ 11. Członkowie komisji uwłaszczeniowej, którzy nie są urzędnikami państwowymi ani sędziami, składają przyrzeczenia treści następującej:

„Przyrzekam, że na powierzonym mi stanowisku członka (zastępcy członka) komisji uwłaszczeniowej przyczyniać się będę w swym zakresie działania ze wszystkich sił do sprawiedliwego i bezstronnego wykonania przepisów prawa, obowiązki swego urzędu spełniać będę gorliwie i sumiennie, a tajemnicy urzędowej dochowam”.

Przyrzeczenie to winno być wypowiedziane głośno wobec przewodniczącego, stojąc.

§ 12. Do badania przez komisję uwłaszczeniową świadków i biegłych oraz ich wynagrodzenia mają analogicznie zastosowanie przepisy, obowiązujące okręgową komisję ziemską.

§ 13. Nadzór nad tokiem spraw komisji uwłaszczeniowej należy do właściwych okręgowych urzędów ziemskich.

Do art. 8.

§ 14. Podania do komisji uwłaszczeniowej winny być składane w tym powiatowym urzędzie ziemskim, przy którym urzęduje komisja. Podania ustne winny być w powiatowym urzędzie ziemskim wciągnane do protokołu z zachowaniem ogólnych przepisów, obowiązujących urzędy ziemskie przy przyjmowaniu podań ustnych.

§ 15. Za datę wniesienia podania uznaje się datę jego złożenia w powiatowym urzędzie ziemskim względnie datę nadania do urzędu pocztowego.

Do art. 9.

§ 16. Wdrożenie postępowania uwłaszczeniowego komisja stwierdza w drodze odrębnej uchwały.

§ 17. Wezwania winny zawierać imię i nazwisko osoby wzywanej, jej adres, miejsce i termin stawienia się, charakter w jakim zostaje wzywana, oraz oznaczenie sprawy, do której zostaje wzywana.

Wezwania winny być sporządzane w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, z których jeden władza gminna doręcza osobie wzywanej przynajmniej na 14 dni przed terminem, na który jest ona wzywana, drugi zaś wraz z potwierdzeniem odbioru niezwłocznie zwraca urzędowi wysyłającemu.

W razie niedoręczenia wezwania władza gminna winna jeden egzemplarz wywiesić w swym lokalu urzędowym na widocznym miejscu, drugi zaś niezwłocznie zwrócić urzędowi wysyłającemu z adnotacją o przyczynach niedoręczenia i o dniu wywieszenia wezwania w lokalu urzędowym.

Po otrzymaniu tej adnotacji komisja uwłaszczeniowa zarządzi wywieszenie wezwania w lokalu własnym, wysłanie wezwania zarządowi majątku, o ile ten istnieje, oraz trzykrotne ogłoszenie w piśmie, w którym umieszczano miejscowe ogłoszenia.

O ile osoba wzywana mieszka poza granicami Państwa i miejsce jej zamieszkania jest wiadome, wezwania winno być doręczone przez konsulaty w trybie właściwym.

Do art. 10.

§ 18. Protokół dobrowolnego układu, zawierającego wobec komisji uwłaszczeniowej, winien być odczytany stronom i przez nie przyjęty i podpisany w obecności komisji.

Do art. 11.

§ 19. Sentencja orzeczenia winna być spisana, podpisana przez przewodniczącego i wszystkich obecnych członków względnie ich zastępców oraz niezwłocznie ogłoszona publicznie stronom na temże posiedzeniu, na którym zapadło orzeczenie.

§ 20. Sentencja winna zawierać całą treść orzeczenia i winna czynić zadość wymaganiom punktów a do d włącznie art. 11 oraz art. 13 ustawy. Sentencja winna być przytoczona w dosłownym brzmieniu w końcu motywowanego orzeczenia.

§ 21. Orzeczenia wraz z umotywowaniem, podpisane przez przewodniczącego i sędziego pokoju—członka komisji, winny być sporządzane i wysyłane stronom najpóźniej w ciągu 14 dni po posiedzeniu, na którym zostało powzięte.

§ 22. Umotywowanie orzeczenia winno zawierać krótkie streszczenie okoliczności sprawy oraz przytoczenie tych faktów, dowodów oraz podstaw i przesłanek faktycznych i prawnych, które wpłynęły na treść orzeczenia.

Do art. 12.

§ 23. Roczny czynsz dzierżawny z roku 1913 winien być udowodniony przez czynszownika zapo-

mocą dowodów piśmiennych, a w wypadku ich braku—na podstawie zeznań świadków i biegłych.

§ 24. Wysokość tenuty dzierżawnej wpłaconej przez wolnych ludzi w dniu 16/4 czerwca 1903 r. oraz przez długoletnich dzierżawców w r. 1913 winna być udowodniona przez użytkowników zapomocą dowodów piśmiennych, a w wypadku ich braku—na podstawie zeznań świadków i biegłych.

§ 25. Jeżeli dzierżawcy wymienieni w p. b art. 4 ustawy zapłacili właścicielowi zaliczkę na kupno użytkowanej ziemi, winni oni udowodnić wysokość uiszczonych zaliczek.

§ 26. Przeciwno dowodom piśmiennym, złożonym przez jedną ze stron, nie może być stosowany dowód ze świadków lub biegłych. Jednakże komisja może przeprowadzać dochodzenia z urzędu celem ustalenia wysokości opłat rocznych.

Do art. 13.

§ 27. Układ dobrowolny w sprawie zlikwidowania praw do korzystania z nieobjętej uwłaszczeniem części majątku dotychczasowego właściciela wypływających z tytułu prawnego, uzasadniającego uwłaszczenie, winien być zawarty równocześnie z układem dobrowolnym o uwłaszczeniu, lub przed tym układem. W wypadkach, gdy strony dojdą do porozumienia w sprawie dobrowolnego układu o uwłaszczeniu, jednak nie porozumieją się co do dobrowolnego zlikwidowania prawa do korzystania z nieobjętej uwłaszczeniem części majątku dotychczasowego właściciela, w układzie dobrowolnym o uwłaszczeniu winny być ustalone istnienie tych praw oraz ich rozmiar.

§ 28. Istnienie i rozmiar praw do korzystania z nieobjętej uwłaszczeniem części majątku dotychczasowego właściciela winno być udowodnione przez użytkownika. Ponadto komisja uwłaszczeniowa ma prawo przeprowadzać w tej mierze dochodzenia z urzędu.

§ 29. Ustalenie wartości wykonywania przez dzierżawców, wymienionych w p. c art. 4, prawa do korzystania z nieobjętej uwłaszczeniem części majątku dotychczasowego właściciela dokona komisja uwłaszczeniowa na podstawie rzeczywistej użytkowej wartości wykonywania tych praw, posługując się cenami miejscowymi i opinią biegłych.

§ 30. Stwierdzenie i ujawnienie w charakterze służebności praw wodopoju, przejazdu i przepędu była winno być zamieszczone w orzeczeniu o uwłaszczeniu.

Do art. 14.

§ 31. Niemożność wypłacenia przez użytkownika jednorazowo ceny szacunkowej uwłaszczonych gruntów stwierdza komisja uwłaszczeniowa na podstawie swobodnego uznania, jednak po zasięgnięciu protokółarnie stwierdzonej opinii co najmniej dwóch ludzi miejscowych oraz piśmiennej opinii miejscowych władz gminnych.

§ 32. Konieczność zwrócenia się do Państwowego Banku Rolnego o udzielenie nabywcom odpowiednich kredytów komisja uwłaszczeniowa ustala w odrębnej uchwale po zasięgnięciu opinii w sposób, wskazany w § 31.

Do art. 15.

§ 33. Skarga odwoławcza może być zgłoszona na piśmie i ustnie. W tym ostatnim wypadku mają zastosowanie przepisy § 14.

Do art. 16.

§ 34. Skargi na orzeczenia okręgowej komisji ziemskiej winny być składane do Najwyższego Trybunału Administracyjnego z zachowaniem postanowień ustawy z d. 3 sierpnia 1922 r. o Najwyższym Trybunale Administracyjnym (Dz. U. R. P. № 67, poz. 600). Doreczane stronom odpisy orzeczeń okręgowej komisji ziemskiej winny być opatrzone pouczeniem co do trybu i terminu ich zaskarżenia do Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

Do art. 19.

§ 35. Za podstawę do wniesienia ostrzeżenia (adnotacji) służy uchwała o wdrożeniu postępowania uwłaszczeniowego (§ 16).

Do art. 20.

§ 36. Żądanie wydania zaświadczenia, przewidzianego w ustępie 2-im art. 20, może nastąpić równocześnie ze złożeniem podania o uwłaszczenie. Żądanie to może być zgłoszone na piśmie lub ustnie, z zastosowaniem postanowień § 16. Uznanie, czy petent posiada dostateczną podstawę do roszczenia prawa na uwłaszczenie z mocy ustawy niniejszej, komisja stwierdza w odrębnej uchwale, która nie podlega odrębnemu zaskarżeniu. Treść tej uchwały nie wiąże komisji przy rozważaniu sprawy o uwłaszczeniu i w niczem nie przesądza treści orzeczenia o uwłaszczeniu.

Do art. 22.

§ 37. Nieposiadanie przez dotychczasowego właściciela uwłaszczanych gruntów innej nieruchomości ziemskiej na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej w wypadku, gdy domagać się będzie zastosowania do niego postanowień art. 22, winno być stwierdzone przez złożenie przez niego odpowiedniego oświadczenia.

§ 38. Przy obliczaniu obszaru, do którego ma być powiększony obszar zwalnianych od uwłaszczenia gruntów, nie bierze się pod uwagę uprawnień służebnych, związanych z temi gruntami.

§ 39. W wypadku konieczności zastosowania przepisów art. 22 ustawy, komisja uwłaszczeniowa przed wydaniem orzeczenia o zwolnieniu od uwłaszczenia gruntu na mocy tegoż art. 22 winna się porozumieć z urzędami ziemskimi i otrzymać od nich oświadczenie, wskazujące obszar, odpowiadający wymaganiom ustępu 2-go art. 22 i mogący być przyna-

czonym na ten cel. Przed otrzymaniem takiego oświadczenia art. 22 nie może być zastosowany.

§ 40. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Kierownik Ministerstwa Reform Rolnych: *J. Radwan*

Minister Sprawiedliwości: *A. Żychliński*